

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

- 1.1 ОРДЫН БАЙРШИЛ, ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ ХАРЬЯАЛАЛ
- 1.2 ДЭД БҮТЭЦ ЗАМ ХАРИЛЦАА
- 1.3 ТӨСЛИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ
- 1.4 ИЛ УУРХАЙН 2025 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

2. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

- 2.1 РОЙНЫ ГАДАРГУУ
- 2.2 УУР АМЬСГАЛ
- 2.3 УСАН СҮЛЖЭЭ
- 2.4 ХӨРС
- 2.5 УРГАМАЛ, АМЬТАН
- 2.6 ГЕОЛОГИЙН ТОГТОЦ

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

- 3.1 АГААР, УС, ХӨРС, УРГАМАЛ, АМЬТАНД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ
- 3.2 БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙН ЭРЧМИЙН ХҮСНЭГТ

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

- 5.1 АГААР ОРЧИН
- 5.2 ГАЗРЫН ГАДАРГА ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ
- 5.3 УСАН ОРЧИН
- 5.4 УРГАМЛАН НӨМРӨГ
- 5.5 АМЬТАН ХАМГААЛАЛ

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

- 6.1 ТЕХНИКИЙН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ
- 6.2 БИОЛОГИЙН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ

7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАЛ

8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

9. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

12. ОХШХ

13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

14. НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

15. БОМТ-Д ЗАРЦУУЛАХ ТӨСӨВ ЗАДАРГАА

16. ТЭРБУМ МОД ТӨСӨЛ

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр: “Баянголын төмрийн хүдрийн ордын Төв хэсгийн зүүн хойд хүдрийн биет”-ийг ил болон далд аргаар ашиглах төсөл

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Инфинити Спэйс” ХХК. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний дугаар 9011324012. Регистрийн дугаар 5467268

Ордын байршил, засаг захиргааны харьяалал: Тус орд газар нь Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт Баянгол болон Булаг голын бэлчир орчим Дархан хотоос зүүн хойш 120 км, Сүхбаатар хотоос зүүн урагш 200 км, Ерөө сумын төвөөс зүүн урагш 30 км, Бугант суурингаас баруун урагш 20 км-д байрлана. “Баянголын төмрийн хүдрийн ордын Төв хэсгийн зүүн хойд биетийг ашиглах” MV-016947 тоот ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрлийн дагуу ашиглалт явуулах бөгөөд ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн газар зүйн солбицол нь:

Градус	Мин	Сек	Градус	Мин	Сек
107	4	10	49	40	1.95
107	5	54.66	49	40	1.96
107	5	45.93	49	40	1.95
107	5	48.94	49	39	59.77
107	5	52.85	49	39	58.32
107	5	56.53	49	39	54.18
107	5	58.57	49	39	52.87
107	6	3.4	49	39	51.35
107	6	7.39	49	39	50.97
107	6	8.38	49	39	49.26
107	6	10.71	49	39	48.23
107	6	12.61	49	39	46.97
107	6	20.86	49	39	43.05
107	6	24.52	49	39	42.65
107	6	27.02	49	39	41.11
107	6	30.85	49	39	43.18
107	6	28.48	49	39	45.04
107	6	26.53	49	39	46.01
107	6	22.34	49	39	46.86
107	6	19.79	49	39	47.72
107	6	17.38	49	39	49.41
107	6	14.26	49	39	51.01
107	6	11.9	49	39	53.04
107	6	8.9	49	39	54.63
107	6	1.4	49	39	55.85
107	5	57.65	49	40	0.13

107	5	54.94	49	40	1.85
107	5	54.66	49	40	1.96
107	7	0	49	40	1.96
107	7	0	49	39	30
107	5	29	49	39	30
107	5	29	49	39	8.96
107	2	15	49	39	8.96
107	2	15	49	39	40
107	4	10	49	39	40

координат бүхий 649.01 га талбай юм. Монгол орны 1:100 000 байр зүйн зургийн номенклатурын L-47-63-р хавтгайд байрлана.

Дэд бүтэц, зам харилцаа

Тус орд газар нь Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт Баянгол болон Булаг голын бэлчир орчим Дархан хотоос зүүн хойш 120 км, Сүхбаатар хотоос зүүн урагш 200 км, Ерөө сумын төвөөс зүүн урагш 30 км, Бугант суурингаас баруун урагш 20 км-д байрлана.

Цахилгаан хангамжийн хувьд “Болдтөмөр Ерөө гол” ХХК-ийн шинээр тавьсан 110 квт-ын өндөр хүчдэлийн шугамаас 4 км, цахилгааны Баянгол дэд станцаас 3 км, Хандгайт

дахь дэд станцаас 6 км зайд байрладаг. Мобикомын суурин антен Баянголын ордоос баруун хойш 4.5 км-т байрлах ба гар утсаар чөлөөтэй холбогдоно. Дулаанхаан өртөөн дэх УБТЗ-ын Ерөө өртөөнөөс Баянголын төмрийн хүдрийн орд хүртэл “Болдтөмөр Ерөө гол” ХХК-ийн тавьсан 98 км төмөр замын төгсгөл болох шинээр баригдсан Хандгайт өртөөн дэх төмрийн хүдэр ачиж буулгах хэсэг нь Баянголын ордоос хойшоо 8 км зайтай байрладаг.

Баянголын орд газар нь эдийн засгийн болон дэд бүтэц, газар зүй, зам харилцаа, түлш-эрчим хүчний бааз, барилга болон хөдөө аж ахуйн хөгжил гэх мэт нь ордыг ашиглахад таатай нөхцөл бүрдүүлж байна.

Төслийн хүчин чадал

“Инфинити Спэйс” ХХК нь үндэсний үйлдвэрлэлээ дэмжих үйл ажиллагааны хүрээнд төмрийн хүдрийг олборлох, баяжуулах зорилгоор ордыг ашиглахаар төлөвлөсөн. Уг төслөөс Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын бүс нутагт хэрэгжүүлэх “Баянголын төмрийн хүдрийн ордын төв хэсгийн зүүн биетийг ашиглах” төслийн хүрээнд 2011 оны 7 дугаар сарын 8-нд боломжтой болон бодитой /В+С/ зэрэглэлээр 41818,972 мян.тн хүдрийн нөөц АМГ-ын Геологи судалгааны хэлтэс, ЭБМЗ-р батлуулсан. 2015 болон 2021 онуудад гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан дахь төмрийн нөөцийг бодитой болон боломжтой (В+С) зэрэглэлээр хүдэр 49442,929 мян.тн, металл 16677,295 мян.тн нөөцийг 2022 оны 1 дүгээр сарын 6-нд АМГ-ын Геологи судалгааны хэлтэс, ЭБМЗ-ээр батлуулсан болно. Үүнээс жилд дунджаар 3.000.000 тн олборлохоор тооцоолоход 15 жил зарцуулагдахаар ТЭЗҮ-д тусгагдсан байна. Баянголын төмрийн ордод хийгдсэн хайгуулын ажлын үед олон жилийн цэвдэг илрээгүй нь ордыг ил аргаар олборлох таатай нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Ил уурхайн үйл ажиллагааны тухай

Уурхайн өдөр тутмын үйл ажиллагаа нь хөрс хуулалт болон хүдэр тээвэрлэлт, ухаж ачих, өрөмдлөг тэсэлгээ, овоолго гэсэн дэс дараатайгаар явагдана. Ил уурхайн өрөмдлөгийн ажилд AtlasCorpo ROC L-8 маркийн 90-180мм диаметртэй цооног өрөмдөх хүчин чадалтай өрмийн машин ашиглана.

Уурхайн хөрс хуулалт болон хүдэр олборлолт нь өрөмдлөг тэсэлгээтэй явах бөгөөд Тэсэлгээний ажлыг 7 хоногт 1 удаа явуулна. Уурхайн хөрс хуулалт болон хүдэр олборлолтын ажлыг экскаватор автосамосвалын хослолоор гүйцэтгэнэ. Ил уурхайн тээврийн зам болон карьерийн тоосжилт дарахаар 30тн автомашинаар 4,8 км замыг хуурайшилтын үед чийгшүүлж усална. Үйлдвэр технелогит усыг ашиглахгүй ба ногоон байгууламж нөхөн сэргээлт, тоосжилт дарах зориулалтаар Булгийн голын гадаргын уснаас авч ашиглана.

Ил уурхайн 2025 оны хүчин чадал нь: Нийт 7.27 сая.м³ хөрс хуулж, 2.65 сая.тн хүдэр олборлож 6,7 сая.м3 уулын цул хөндөнө.

Уурхай нь жилийн турш тасралтгүй ажиллагаатай ажиллах ба ажилчид 14 хоног ажиллаж 14 хоног амрах 2 ээлжээр ажиллаж ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна.

Уурхайд ажиллуулах техник тоног төхөөрөмж

Баянголын ордын төв хэсгийн зүүн биетийн нөөцийг ил уурхайн аргаар олборлохоор төлөвлөсөн. Уурхайд ажиллуулах техник, тоног төхөөрөмжийн сонголтыг техникийн үзүүлэлт, үнэ, ашиглалтын гол зардал, хүчин чадал зэрэг үзүүлэлтүүдийг үндэслэн сонгосон. Нийт 37 техник ажиллахаар төлөвлөсөн.

Хүснэгт -1.Уурхайд ашиглах техник

	№	Тоног төхөөрөмжийн нэр				Хүчин чадал багтаамж		Аш
		Марк	Төрөл	Загвар	Үйлдвэрлэсэн улс	Нэгж	Хэмжээ	Үйлдвэрлэсэн он
	1	2	3	4	5	6	7	8
+	1	KOMAT'SU	Эксковатор	PC3000	Япон	м3	12.0	2021
-	2	KOMAT'SU	Эксковатор	PC1250	Япон	м3	5.2	2021
-	3	KOMAT'SU	Эксковатор	PC1250	Япон	м3	5.2	2021
-	4	KOMAT'SU	Эксковатор	PC1250	Япон	м3	5.2	2021
-	5	KOMAT'SU	Эксковатор	PC1250	Япон	м3	5.2	2021
-	6	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	7	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	8	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	9	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	10	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	11	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	12	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	13	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	14	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	15	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	16	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	17	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	18	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	19	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	20	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	21	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	22	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	23	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	24	KOMAT'SU	Автосамосвал	HD785	Япон	тн	41	2021
-	25	KOMAT'SU	Бульдозер	D275A-5R	Япон	м3	8	2021
-	26	KOMAT'SU	Бульдозер	D275A-5R	Япон	м3	8	2021
-	27	KOMAT'SU	Бульдозер	WD600-6	Япон	м3	6	2021
-	28	VOLVO	Утгуурт ачигч	L350F	БНХАУ	м3	10	2018
-	29	VOLVO	Утгуурт ачигч	L250H	БНХАУ	м3	4.5	2021
-	30	TEREX	Автосамосвал	TR50	БНХАУ	тн	60.0	2008
-	31	KOBELCO	Эксковатор	SK330	Япон	м3		
-	32	Бусад	Өрмийн машин	WDE-165A	БНХАУ	мм	165	
-	33	Бусад	Өрмийн машин	SWDE-165A	БНХАУ	мм	165	
-	34	Бусад	Өрмийн машин	SWDE-165A	БНХАУ	мм	165	
-	35	Бусад	Өрмийн машин	SWDE-165A	БНХАУ	мм	165	
-	36	Бусад	Өрмийн машин	SWDE-165A	БНХАУ	мм	165	
-	37	Бусад	Өрмийн машин	SWDE-165A	БНХАУ	мм	165	

Ажиллах хүчний тухай

2025 онд уурхайн хэмжээнд нийт 334 ажилтан ажиллахаар төлөвлөсөн. Эдгээр ажилтнууд нь ээлжийн системээр 2 ээлжээр 14 хоног ажиллаж 14 хоног амрах хуваарийн дагуу ажиллана.

Хүснэгт-2. Ажилчдын задаргаа.

Албан тушаал код	Албан тушаал	14/14 ээлжийн систем		Хөдөлмөрийн нөхцөл
		Төлөвлөгөөт орон тоо	1 өдрийн ажлын цаг	
101	Уурхайн гүйцэтгэх захирал	1	11	Хэвийн
105	Уурхайн орлогч дарга	1	11	Хүнд
222	Инженер – Төлөвлөлтийн	2	11	Хүнд
226	Инженер Хяналтын	2	11	Хүнд
208	Инженер-Геотехникч	2	11	Хүнд
247	Мэргэжилтэн – Эдийн засагч	2	10	Хэвийн
243	Мэргэжилтэн Хүний нөөцийн	2	10	Хэвийн
240	Мэргэжилтэн – Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын	2	11	Хүнд
210	Инженер- Маркшейдр	4	11	Хүнд
207	Инженер – Геологич	2	11	Хүнд
262	Мэргэжилтэн – Дотоод хяналт шалгалтын Ахлах	1	11	Хэвийн
263	Мэргэжилтэн Дотоод хяналт шалгалт	1	11	Хэвийн
204	Инженер – Байгаль орчны	2	11	Хэвийн
304	Дэд мэргэжилтэн – Бүртгэл хяналтын	4	11	Хүнд
311	Дэд мэргэжилтэн – Түгээгч ШТМ	2	11	Хортой
Захиргааны алба орон тоо		30		
Уулын алба орон тоо		218		
Баяжуулалтын албаны орон тоо		86		
Нийт орон тоо		334		

ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Районы гадаргуу

Хойгуурх ба урдуурх чиглэлтэй 2 трассын хойд талаар орших уулууд нь Орхон Сэлэнгийн сав газрын бэсрэг дунд өндөрлөгтэй уулсын тогтолцоо бүхий Дэлгэрханы нурууны мужид хамаарагдана. Энэ бүсэд 1278.8 м-т өртөгдсөн Дулаанхан уулын өвөр бэлд орших цэгээс эхлэн Талын гозгор уул /763.2/ Номгон уул /1279.7/ Хана чулуут уул /1080.4/ Барчигар уул /985/ Хутаг овоо/ 1007.8м/ уулс байна. Дээрх уулсын хамгийн өндөр оргил нь далайн түвшнээс дээш 1512.4м-т өргөгдсөн Дулаан уул, хамгийн нам дор газар нь ерөө голын хөндийн 603.47м үнэмлэхүйн өндөртэй нам адаг байна. Уулын оргилоос голын хөндийн адаг хүртэл харьцангуй өндөр нь 600-800 м-ийн хооронд хэлбэлзэнэ.

Уур амьсгал

Уур амьсгалын хувьд эх газрын эрс тэс хуурай, халуун бүсэд хамаарагдах бөгөөд хоногийн болон жилийн температурын зөрүү эрс өөрчлөлт ихтэй нутаг юм Сэлэнгэ аймгийн 2018-2022 оны агаарын жилийн дундаж температур 1,0 хэм дулаан байсан бөгөөд олон жилийн дундажтай харьцуулахад 0,8 хэмээр дулаан байсан байна. 4-р сарын агаарын температурын дундаж нь 1981-2010 оны дундажаар 3-6 градус дулаан байдаг. Хамгийн халуун үе нь 7-8 сард $+40^{\circ}\text{C}$ (сарын дундаж $+20^{\circ}\text{C}$) хүрэх бөгөөд, 1-р сард -35°C (сарын дундаж -20°C) хүртэл хүйтэрдэг байна. Салхины дундаж хурд 2.6 м/с, өвөл ба зундаа тогтуун, (0.1-2.3 м/с), хавартаа 35.9 м/с хүртэл ширүүсдэг. Жилд дунджаар 150 мм орчим тунадас унадаг бөгөөд түүний 70% нь зуны улиралд (зөвхөн 7-р сард 258 мм хүрч байсан тохиолдол бий) унадаг.

Усан сүлжээ /Гадаргын ус/

Төслийн талбай нь Ерөө голын сав газарт байрлах ба голоос 13,5 км Ерө голд цутгах Баянголоос 2,5 км-т Булгийн голын эхэнд байрлана. Булгийн гол нь Хэнтийн нуруунаас эх аван Баянголын баруун гарт усаа өгнө. Ус хурах талбай 11 км², ус хурах талбайн дундаж өндөр 1050м.

Газрын доорх ус

Баянголын төмрийн ордын район бүхий уулсууд нь нам доор орших гидрогеологийн ай савуудын газрын доорх усны хуримтлалын гадаад тэжээгдлийн мужийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа гидрогеологийн массив болно. Тухайлбал Ерөө гол Баянгол Хүдэр гол зэрэг нь хаврын шар усны үер хур борооны усаар их хэмжээгээр үерлэх бөгөөд энэхүү голуудын усны хангамж тэжээл нь газрын доорх уснаас 2%, цасны уснаас 25%, хур борооны уснаас 55%-ийг тус тус авдаг гэж үздэг. Газар доорх усны хамаатуулж тооцох хамгийн том гадаргын усан сүлжээний төлөөлөгч нь Ерөө гол юм. Тэжээгдэл авах цэвдэг, чулуулаг

байхгүй учир Ерөө голтой гүний гидравлик холбоотой. Газрын доорх ус нь усны мужийн ангиллаар авч үзвэл Ерөө голын ай сав газар нь улирлын дунд зэргийн тэжээлтэйд багтаж байна.

Хөрс

Судалгааны үр дүнд уулын хээрийн хар хүрэн хөрс нугархаг хар хүрэн тогтоосон. Хөндийн цайвар хүрэн карбонатлаг хөрс орд газрын уулархаг хэсгийн урд хажуугаар тархжээ. Хар шороон хөрс орд газрын орчин тойронд тархана. Тухайн газрын хөрс нь хотжилт, зам харгуй, газар тариалан, уул уурхайн үйлдвэрлэл зэрэг хүний хүчин зүйлийн хүчтэй нөлөөнд өртөж байгаагүй, зөвхөн малын бэлчээрийн зориулалтаар ашиглагдаж байсан газар юм.

Ургамал ба амьтны аймаг

Ургамлын бүрхүүл сайн хөгжсөн бөгөөд тал хээрийн бүсийн ургамал тархсан. Хуурай ам хөндийн уулын ойт хээр голын нуга нугажуу газар ба нарс хусан ой, ойн захын энгэр бэл арыг дагасан өвсөн бүрхэвчийг үүсгэгч ургамлын 70 гаруй хувь нь алаг өвс үлдэх хувийг үетэн улалж болон бусад ургамал бүрдүүлж байна. Амьтны аймгийн төрөл зүйлийн хувьд цөөхөн төрөл зүйл, цөөхөн тоо толгойтой байдаг. Гол төлөв нүүдлийн туурайтан болон мэрэгчид, шувууд энд нутагладаг. Манай орны бусад уулархаг нутагтай харьцуулахад экологийн хувьд нэгэн жигд, цөөвөр зүйлийн бүрэлдэхүүнтэй, тоо толгойн хувьд нягтшил ихтэй бүс нутагт хамаарна.

Геологийн тогтоц

Хандгайтын уурхай нь геоморфологийн ангиллаар Хэнтийн уулархаг мужийн бага ба Их Хэнтийн нурууны өндөр уулын районд багтах учир уулсын хамгийн өндөрлөг газрууд буюу уул зүйн дээд давхаргад хамаардаг нутаг юм. Уулсын үнэмлэхүйн өндөр 2500-2800м, харьцангуй өндөр нь 1000м-с их байна. Уулсын хооронд их хөгжсөн голуудын усан сүлжээтэй хөндийн ёроол нь харьцангуй өндрөөс ихэд доошилсон онцлогтой. Энэ орчмын уулс тектоникийн цулдам хөдөлгөөнөөр бүрэлдэн тогтсон бөгөөд дөрөвдөгч галавын эртний мөстлөгийн нөлөөгөөр элэгдсэнээс гадна орой нь тэгширч хавтгай буюу бөмбөгөрдүү болсон байдаг. Энэ байдлаас уламжлан гүний тектоник тогтцын илрэл ба голын голдирол дагуу гадарга дээр ойрхон байрлалд гарч ирсэн байна.

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл

Ил уурхайн уурхайлалтын явцад гарах хүдэр дамжуулах, бутлах, зөөх, ачих бүхий л үйлдвэрийн шатанд үүсэх нэлээд хэмжээний тоосжилт нь орчны агаарыг бохирдуулах эх

үүсвэр болох юм. Мөн хүдрийн овоолгын болон хаягдал чулуулгийн овоолгын гадаргаас салхины элэгдлээр их хэмжээний тоосжилт үүснэ.

Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх нөлөөлөл /хөрсний элэгдэл, эвдрэл/

Барилга байгууламж барих үеийн болон барьсны дараах хөрсний эвдрэл, машин механизмын засвар үйлчилгээний явцад гарах шатах тослох материалын асгаралт зэргээс хөрсний бохирдол үүсэх үүсвэрүүд болж болзошгүй.

Усан орчинд үзүүлэх нөлөөлөл

Ой мод үйл ажиллагааны явцад огтлогдсоноор хөрсний усны түвшин буурах магадлалтай.

Ургамал амьтанд үзүүлэх нөлөөлөл

Үйл ажиллагааны явцад хөрс хуулалт, тээвэрлэлт, өрөмдлөг, тэсэлгээний ажил ихээр хийгдэж, ургамлан нөмрөг устаж, тус газарт нутагшсан жижиг мэргэч амьтдын амьдрах орчин алдагдана. Ургамлан нөмрөг /ой мод өртөгдсөнөөс/ их хэмжээгээр устсанаас тухайн орчны агаарын экосистемд өөрчлөлт бий болно. Уурхайн эдэлбэр газар, дэд бүтцийн ажил хийгдвэл тухайн өртөгдөх газрын ургамал, амьтан өртөх магадлалтай.

Газрын хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл

Уурхайлалтын үйл ажиллагааны үед хөрс хуулалт их хэмжээгээр явагдаж, газрын хэвлийд хонхор үүсгэж, гүнээс гарах их хэмжээний хөрсний овоолго газрын хэвлий дээр бий болон газрын ландшафтад өөрчлөлт бий болно.

Хүснэгт 1: Байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөлөл түүний эрчим

Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Хүчтэй	Дунд зэрэг	Бага зэрэг
1. Усан орчинд үзүүлэх нөлөөлөл										
Газрын доорх урсацын өөрчлөлт	х			х			х		х	
Газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт	х			х			х		х	
Гадаргын усны урсацын өөрчлөлт				х			х		х	
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт	х		х				х	х		
Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	х				х		х	х		
Геологийн тогтоцын өөрчлөлт	х			х			х			
Зэрлэг амьтдын орон зайн өөрчлөлт	х			х			х		х	
Уур амьсгалын /бичил/ өөрчлөлт		х		х			х		х	
2. Байгалийн нөөц, ашиглалт										
Газрын гадаргын нөөц баялаг	х				х		х		х	
Бэлчээрийн байдал	х			х			х		х	
Эрдэс түүхий эдийн нөөц	х				х		х		х	
Эрчим хүчний нөөц	х				х		х		х	
3. Байгаль орчны өөрчлөлт										
Ундны усны чанар ,хэмжээ	х				х		х	х		
Агаарын бохирдол	х		х			х		х		
Хөрсний эвдрэл, бохирдол	х				х		х	х		
Хорт бодис усаар дамжин хүн, амьтанд нөлөөлөх		х			х	х				х

Дуу чимээ, шуугианы нөлөө	х			х				х	
4. Байгалийн өнгө төрх, түүх соёлын дурсгалт зүйл									
Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх өөрчлөгдөх	х				х		х	х	
Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх	х				х		х	х	
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх	х								х
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх	Нөлөөлөл байхгүй								
Археологи, палеонтологийн олдворт нөлөөлөх	Нөлөөлөл байхгүй								
5. Нийгэмд үзүүлэх нөлөө									
Үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх		х		х			х		х
Хүн амын орлого өөрчлөгдөж нэмэгдэх	х			х			х		х
Хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх		х		х		х			х
6. Эдийн засаг байгаль орчин									
Татварын орлого өөрчлөгдөх	х			х			х		х
Бүс нутгийн орлого нэмэгдэх	х			х			х		х
Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох	х			х			х		х
Ажлын байр нэмэгдэх	х			х			х		х
Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх	х			х			х		х
7. Бусад нөлөөлөл									
Төслийн талбайд уурхайн техник, тоног төхөөрөмжүүдийн бүрэн		х			х				х

бүтэн байдал алдагдах, ХХАА-ны нөхцөл, дүрэм журам зөрчигдсөнөөс аюул осол гарах										
Химийн бодисууд болон тэсрэх материалуудын ашиглалт, хадгалалт, тээвэрлэлттэй холбоотойгоор хүрээлэн буй орчин (Агаар, хөрс, усан орчин, амьтан) болон ажилчдын эрүүл мэндэд аюул осол учруулах		х			х			х		
Тэсрэх материал болон химийн бодисуудын хаягдлыг хадгалах болон устгах технологийн горим алдагдсанаас хүрээлэн буй орчин (Агаар, хөрс, усан орчин, амьтан) болон ажилчдын эрүүл мэндэд аюул осол учруулах		х			х			х		
Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдлийн улмаас ажилчдын эрүүл мэндэд аюул учрах, химийн бодис алдагдаж хүрээлэн буй орчин (Агаар, хөрс, усан орчин, амьтан) болон ажилчдын эрүүл мэндэд аюул учруулах нөхцөл бүрдэх		х			х				х	

ДӨРӨВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛГО, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь “Инфинити Спэйс” ХХК-ийн Хандгайт ил уурхайн үйл ажиллагаанд байгаль орчны нийцлийг хангуулах гол зорилготой ба төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоогдсон сөрөг нөлөөллийг бууруулах арилгах урьдчилан сэргийлэх төсөл хэрэгжих орчинд үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаварыг илрүүлэх, хянахад оршино.

Төлөвлөгөөний хүрээнд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхийг зорилт болгоно. Үүнд:

- Байгаль орчны аудит, БОННУ-ний шаардлагуудыг биелүүлэх
- Уурхайн үйл ажиллагааны талбайн хүрээнд байгаль орчны хуулийн нийцлийг хангуулахад анхаарч ажиллах,
- Инфинити Спэйс ХХК-н Хандгайт уурхайн хэмжээнд байгаль орчны бодлого, дүрэм, журмыг хэрэгжилтийг хангах
- Туслан гүйцэтгэгч байгууллагуудын байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлж, түүний гүйцэтгэлд хяналт тавих
- БОМТ-нд оролцогч байгууллагуудын үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх байгаль орчны асуудлыг тодорхойлох
- ОХШХ-нд талуудын оролцоог хангах, ил тод нээлттэй байх зарчмыг баримтлах.

БОМТ -ний ихэнх хэсэг Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөртэй нягт уялдах бөгөөд төслийн хэрэгжилтийн бүхий л хугацааны туршид газрын доорх ус, агаар, хөрсний чанар, ургамалжилт, амьтны аймагт гарч байгаа өөрчлөлтүүдийг тухай бүрт нь шинжилж, холбогдох арга хэмжээг жил бүрийн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх төлөвлөгөөндөө тусган хэрэгжүүлнэ. Энэхүү төлөвлөгөөнд тусгасан байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээнүүд нь зөвхөн “Инфинити Спэйс” ХХК -н Баянголын төмрийн хүдрийн ордын төв хэсгийн зүүн хойд биетийг ил, далд аргаар ашиглах төслийг хэрэгжүүлэхэд зориулагдсан болно.

“Инфинити Спэйс” ХХК-н Хандгайт уурхай нь БОМТ боловсруулахдаа Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах хянан батлах, тайлагнах журам /2019.10.31/-ыг удирдлага болгов.

№	Гол ба болзошгүй нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн өртөг /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
АГААР ОРЧИН							
1	Машин механизмын хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт агаарын чанарт нөлөөлөх	Уурхайн дотоод гадаад тээврийн замын усалгааг тоосжилт ихтэй үеүүдэд чийгшүүлж усалгааг тогтмол хийж байх, усалгаанд ашиглагдаж байгаа усны зарцуулалтанд хяналт тавих, бүртгэл хөтлөх	4.8 км урт зам	ҮАЗ		5.6.7.8.9 саруудад	MNS 5002:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй MNS 5885:2008 Агаарт байх бохирдлуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ, Техникийн ерөнхий шаардлага Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль
2	Хүдэр баяжуулах явцад тоосжилт их үүсч агаарын чанарт нөлөөлөх	Агаарын тоосжилтын эх үүсвэр болох ХБҮ-н хүлээн авахын пункерийн тоос баригчийн цэвэрлэгээ үйлчилгээний хуваарь болон цэвэрлэгээнд хяналт тавьж ажиллах	Хандгайт уурхайн ХБҮ	-	3,000,0	Төлөвлөгөөт онд	
3	Машин техник тоног төхөөрөмжийн хөдөлгүүрийн яндангаас гарах утаа тортог бусад элемент зэрэг нь агаарын чанарт нөлөөлөх	Уурхайд ашиглагдаж буй машин техникээс ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгах, агаар бохирдуулсны төлбөрийг төлөх	Хандгайт уурхайн нийт машин техник	-	500,0	2-3 сард	
4	Хүдэр тээвэрлэлтийн үед машин механизмын хөдөлгөөнөөр сул шороо үүсч тоосжилт ихсэж агаарын чанарт нөлөөлөх	Тээвэрлэлтийн үед хурдны хягаар тогтоох /40 км цагаас хэтрэхгүй байх/ GPS-д хяналт тавих, тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах	Хандгайт уурхайн тээврийн зам	-	1.000.0	Төлөвлөгөөт онд	MNS 5885-2008 Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага
5	Тоосжилт болон бохирдуулагч бодисын нөлөөгөөр орчны агаар бохирдох	Агаарын бохирдол /SO ₂ , NO ₂ / болон тоосжилтын хэмжилт хийлгэх /нийт тоос, PM _{2.5} , PM ₁₀ /	Тээврийн зам ХБҮйлдвэр Уурын зуух ХММЗасварын талбай	ОХШХ-т тусгав.		Хавар намар 2 удаа	MNS4585:2016 Агаарын чанар, Техникийн ерөнхий шаардлага

ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХЭВЛИЙ, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ							
6	Хүдэр олборлолтын хэмжээ нэмэгдсэн үед хөрс хуулалт хийгдэх ба тухайн талбайн хөрсөн бүрхэвч гадаргаас зайлуулагдах, хөрс дутуу хуулагдах шимт хөрсний нөөц бүрдэхгүй	Шимт хөрс хуулахаас өмнө шимт хөрсний зузааныг талбай тус бүрд нь тогтоож, тогтоосон хэмжээнд бүрэн хуулахад хяналт тавих	Төслийн талбай	ҮАЗ		Төлөвлөгөөт онд	“Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” MNS 5916:2008” стандарт
7		Олборлолт ахих бүрт шимт хөрсийг хуулж шимт хөрсний овоолгод стандартын дагуу байршуулж хэлбэржүүлэх, бүртгэл хөтлөх	Төслийн талбай	ҮАЗ		Төлөвлөгөөт онд	
8	Үйл ажиллагааны улмаас хөрсөн бүрхэвч бохирдох доройтох	Хөрсний хяналтын цэгүүдэд жилд 1 удаа хөндлөнгийн хяналт шинжилгээ хийлгэж, шимт чанар ба бохирдлын хэмжээг тодорхойлуулах	Хөрсний ОХШ-ний 4 цэг	ОХШХ тусгав.		Хавар Намар 2 удаа	Монгол улсын стандарт MNS:5850
9	Шатах тослох материал болон нефтийн бүтээгдэхүүний асгаралтаас хөрс бохирдох,	Машин техникийн шатахуун тос тосолгооны шингэний асгаралт, шүүрэлтийн хяналтыг тогтмол хийх, асгарсан тохиолдолд саармагжуулах бодисыг бэлэн байдалд байршуулах	ХММЗталбай ХБҮ Уурхайн карьерт	ҮАЗ		Төлөвлөгөөт онд	MNS 5850:2008 Стандарт, Байгууллагын дотоод дүрэм журам
10	Хөрс элэгдэх эвдрэх хөрсний бүтэц шинж чанар алдагдах ургамлан бүрхэвч дарагдах, устгах	ГХЗ-н дагуу ахилтын талбайн хөрс ургамлын төлөв байдлын судалгаа хийх	MV-016947 орох талбай	ҮАЗ		Төлөвлөгөөт онд хуваарийн дагуу	Хөрс хамгаалах хууль, Байгууллагын дотоод дүрэм журам
11	Усны сан бүхий газрын хөрс ус бохирдох	Усны сан бүхий газрын ЭХБ-н хөрснөөс дээж авч итгэмжлэгдсэн лабораторт өгч шинжлүүлэх	Булгийн голын ЭХБ	ОХШХ		2 удаа	Хөрс хамгаалах тухай хууль
УСАН ОРЧИН							
12	Гадаргын ус бохирдох, усны чанарын шаардлага хангахгүй байх	Усны сан бүхий газрын ОХБ-н гадаргын усны шинжилгээг тогтмол хийлгэх	Булгийн голын 2 цэгт	-	200.0	Хавар намар 2 удаа	Усны тухай хууль, “Ус цаг уур

13	Бохир усаар хөрс усны бохирдол үүсэх	Хаягдал усны дүгнэлт зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллагаар гаргуулах	Баянгол хотхон	ҮАЗ	ҮАЗ	2025 онд	Орчны хяналт шинжилгээний тухай хууль”
14	Гүний усны нөөц хомсдох, бохирдох	Гүний худгийн эрүүл ахуйн бүсийн булангийн цэгүүдэд самбар байршуулж тэмдэгжүүлэх	4 цэгт	-	500.0	2025 онд	"Усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийг мөрдөх журам" “Ус бохирдуулсаны төлбөрийн тухай хууль”
15		Гүний усны түвшинд хяналт тавьж хэмжигч багажаар хяналтын цооногын хэмжилт, худгийн тоолуурын бичиглэлийг тогтмол хэмжиж, мэдээллийн санд бүртгэх	1 худаг 1 цооног	ҮАЗ		Сар бүр 2 удаа	
16	Усны сан бүхий газрын гадаргын усны нөөц хомсдох, бохирдох	Гадаргын усны мониторингийг тогтмол хийх, усны сан бүхий газрын ОХБ-н дагуух их цэвэрлэгээг зохион байгуулах, хаяг самбар байршуулах	Булгийн гол	-	1.000.0	Төлөвлөгөөт онд	Усны сан бүхий газрын хамаалалтын бүсийн дэглэм
УРГАМЛАН НӨМРӨГ							
17	Ургамлан нөмрөгийн хэв шинж өөрчлөгдөх, ургамлан нөмрөг хөрстэй хамт гадаргаас зайлуулагдах, ургамлан нөмрөг талхлагдах, ургах чадвараа алдах	Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас ургамлан нөмрөгт үүсэх нөлөөллийг судлах зорилгоор ургамлын мониторингийн цэгийн тоог нэмэгдүүлэх	3 цэг нэмэх	ҮАЗ		Төлөвлөгөөт онд 4-5 сард	БОННУ-д тусгагдсан зөвлөмжийн дагуу
18	Өртөгдөх талбайд мод бут олноор өртөж үгүй болох	Олборлолтонд өртөх талбайгаас ургамлын үрийг түүж үрийн генбанк байгуулах, мод бутыг шилжүүлэн суулгах	Ургамлын мониторингийн цэгүүд, ашиглалтын талбай	ҮАЗ		Ургамлын үр боловсрох 8 - 9 сард	
19		Ургамлан мониторингийн цэгүүдэд бичиглэл хийж, өөрчлөлтөнд дүгнэлт гаргах				Сар бүр хуваарийн дагуу	Батлагдсан арга зүйн дагуу
20	Усны сан бүхий газрын ОХБ дэхь усны нөөц, амьтадын идэш тэжээл хомсдох	Усны сан бүхий газрын ОХБ-д амьтадын идэш тэжээлийг бэлтгэх зорилгоор жимсний мод бут тариалах, усны нөөц	Булгийн голын онцгой хамгаалалтын бүс	-	5.000.0	Хавар, Намар	MNS 5918:2023 Биологийн нөхөн сэргээлтийн стандарт

		хомсдохоос сэргийлж гол дагуу бургасжуулах					
АМЬТНЫ АЙМАГ							
21	Уурхайн орчимд тохиолддог амьтадын тохиолдоц багасах, идэш тэжээлийн хомсдол үүсэх	Уурхайн бүс дэхь амьтадын идэш тэжээлийг бэлтгэх зорилгоор амьтадын жим, уст цэг дагуу биотехникийн арга хэмжээ авах өвс, хужир мараа тавьж өгөх	Амьтны 3 цэгт	-	1.000.0	Төлөвлөгөөт онд	Амьтны тухай хууль
22		Уурхайн бүс дэх зэрлэг амьтадын тооллого, ажиглалт, мониторинг судалгааг тогтмол хийх, мэдрэгчтэй камерийг нэмж байршуулах	Төслийн талбайд				
	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөөний нийт зардал		12.200.0				

ЗУРГАА. НӨХӨН СЭРГЭЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Нөхөн сэргээлт нь ашиглалтын явцад эвдрэлд орсон талбайнуудыг аль болох сэргээж байгалийн унаган төрхөд ойртуулан засах зорилт тавигдана. Хандгайт уурхай нь 2025 оны нөхөн сэргээлтийг 7,9 га талбайд MNS 5917:2008 Техникийн нөхөн сэргээлтийн стандарт, MNS 5918:2023 Биологийн нөхөн сэргээлтийн стандартыг мөрдлөг болгон хэрэгжүүлнэ.

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Техникийн нөхөн сэргээлт	Хуучин замын карьерт ашиглагдаж байсан талбайд дүүргэлт хийж хэлбэржүүлэн анхны төрхтэй нь ижил түвшинд аваачих, ургамал ургах нөхцөлийг бий болгох зорилгоор техникийн нөхөн сэргээлтийг стандартын дагуу хийж гүйцэтгэн орон нутагт актаар хүлээлгэн өгөх	Хандгайт уурхайн ашиглалтын талбайн хажууд	Га	1.2	-	45.000.0	2025 он 7 сар	MNS 5917:2008 Техникийн нөхөн сэргээлтийн стандарт
Биологийн нөхөн сэргээлт	2024 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн Булгийн голын ОХБ-н талбайд биологийн нөхөн сэргээлт, мод бут тариалах ажлыг стандартын дагуу хийж гүйцэтгэн орон нутагт хүлээлгэн өгөх	Булгийн голын ОХБ	Га	6.7	-	30.000.0	2025 он 5 сар	MNS 5918:2023 Биологийн нөхөн сэргээлтийн стандарт
	Нийт			7.9 га		75.000.0		

ДОЛОО. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ гэж дүйцүүлэн хамгаалахаар тогтоогдсон газар нутагт сонгон авсан биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, сайжруулахад чиглэгдсэн хамгааллын менежментийн багц арга хэмжээ юм. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлсний үр дүнд тухайн газрын биологийн олон янз байдал хэвийн нөхцөлөөс илүүтэй сайжирсан байх нь дүйцүүлэн хамгааллын эцсийн зорилго болно.

№	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зорилт	Авах арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, /төг/	Нийт зардал /сая.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах, нэн ховор, ховор ургамлыг хамгаалах хөрс орчинг сэргээх ойн сан, усан орчинг нэмэгдүүлэх	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгааллын хөтөлбөрийг /хөрс, ус, амьтан, ургамал, ой/ байгаль орчны бүрдэл хэсгүүдэд хэрэгжүүлэх	га	10	-	10.0	Төлөвлөгөөт онд	Ойн тухай хууль, БОАЖ-ын сайд, сангийн сайдын хамтарсан А/172,116 тушаал
		Нийт				10.0		

НАЙМ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн MV -016947 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд зайлшгүй нүүлгэн шилжүүлэх шаардлагатай асуудал одоогоор байхгүй байна.

ЕС. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсөл хэрэгжих уурхайн ашиглалтын талбай орчимд хийгдсэн судалгаагаар ямар нэгэн архелог, палеонтологийн олдвор бүртгэгдээгүй. Гэвч уурхайн газар шорооны ажлын явцад соёлийн өв олдхыг үгүйсгэхгүй. Тиймээс соёлын өв илэрсэн тохиолдолд Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 30,4-т заасны дагуу олдворыг илрүүлсэн өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор сум дүүргийн бүртгэл мэдээллийн санд заавал бүртгүүлнэ. Хэрэв түүх соёлын дурсгалт зүйлс олдвол уурхайн үйл ажиллагааг түр зогсоон холбогдох мэргэжлийн байгууллагад мэдэгдэж, авран хамгаалах малтлага судалгааг хийлгэх болно.

АРАВ. ОСОЛ ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“ИНФИНИТИ СПЕЙС” ХХК-ийн “ХАНДГАЙТ” төмрийн хүдрийн хуурай баяжуулах үйлдвэрт үүссэн аюул, осол тохиолдох үед шуурхай мэдээлэлийг аюул, осол гарсан ажлын байр, тухайн алба, хэсгийн удирдлага, ХАБЭА-н мэргэжилтэн, ажилтнуудад нэн яаралтай мэдэгдэж улмаар компаний захирал, ерөнхий инженер /ослын үеийн удирдагч / нарын шийдвэрээр нийт ажиллагсдад зарлан мэдээлэл хүргэх ажлыг 2 цагийн дотор зохион байгуулна.

Аюул, осол гарсан тухай шуурхай мэдээллийг ХАБЭА-н мэргэжилтэн, уул уурхайн аврах алба, аймгийн Онцгой байдлын газрын жижүүрт, мөн аймгийн Цагдаагийн газрын жижүүрт мэдээлэхийн зэрэгцээ аймгийн Мэргэжлийн хяналтын газрын геологи уул уурхайн болон хөдөлмөрийн улсын байцаагчид мэдээлэх.

Үйлдвэрийн томоохон аюул, осол тохиолдсон үед авран хамгаалах, сэргээн босгох ажлыг нэн даруй эхлүүлэх, шуурхай ажлын хэсгийг ажиллуулах шийдвэрийг компанийн захирал, ерөнхий инженер гаргаж холбогдох хэсгийн дарга, мэргэжлийн ажилтнуудад гэрийн болон гар утас, хаягаар мэдэгдэж жижүүрийн унаагаар батлагдсан маршрутын дагуу явж ажлын байранд ирнэ.

АВААР ГАРСАН ҮЕД ЗАРЛАН МЭДЭЭЛЭХ СХЕМ

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн зардал /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Гал түймэр гарах, автотээврийн хэрэгслийн шатахууны савны ойролцоо тамхи татах, асаагуур асаах, санамсар болгоомжгүйгээр техник хэрэгслийг шатаах	Уурхайн галын аюул гарч болох газар, экскаватор автосамосвал бүрт галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх заавар-т заасан гал унтраах хэрэгсэл, материал, багаж төхөөрөмж бэлэн хадгалсан байх	Төслийн талбай	ҮАЗ		Төлөвлөгөөт онд	ХАБЭАтХууль Ил уурхайн аюулгүй ажиллагааны дүрэм Хандгайт уурхайн 2025 оны аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө ХАБЭА-ын тухай хууль холбогдох дүрэм журам стандарт
2		Ажилтан ажилчидыг гал унтраах, гал түймэртэй тэмцэх дасгал сургуулилт зохион байгуулах	Төслийн талбай	ҮАЗ		Жил бүр	
3		Уурхайн Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө, Аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	ҮАЗ		Жил бүр	
4	Үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	Мэргэжлийн байгууллагаар хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулах, улирлын давтан зааварчилгааг тогтмол зохион байгуулах		2.000.0		Улирал тутамд	БО-ны тухай хууль, дүрэм журам стандарт
5		Ил уурхай болон хөрсний овоолгод нурулалт гулсалт үүсэхээс урьдчилан	Хандгайт уурхай	ҮАЗ		Төсөл хэрэгжих хугацаанд	

		сэргийлж үзлэг шалгалт тогтмол хийх, мэдээлэх					
6	Машин техник болон операторуудын эрүүл мэндэд эрсдэл үүсэх, ХБО-ны бохирдуулах	Машин техникүүдийн засвар үйлчилгээг тогтмол хийх, ажлын байрны үзлэг шалгалтыг байнга хийх асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх	Хандгайт уурхайн бүх машин механизмууд	ҮАЗ		Өдөр тутам хуваарийн дагуу	
7		Ажилчилыг хамгаалах хувцас хэрэгсэлээр хангаж ажиллах	Хандгайт уурхайн ажилтанууд	-	10.000.0	Улирал бүр	
	Нийт			12.000.0			

АРВАН НЭГ. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдлын тухай хуулийн дагуу Хандгайт уурхайн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг аюултай хог хаягдал, энгийн хог гэж 2 ангилж ахуйгаас гарах хог хаягдлыг Ерөө сумын “Төгөлдөр Ерөө” ОНӨААТҮГ-т нийлүүлж аюултай хог хаягдлыг дахин ашиглах, устгах эрх бүхий гэрээт компаниудад нийлүүлж ажиллана.

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Энгийн хог хаягдал	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях зориулалтын хогийн саванд ялгаж хийх, хогийн савнуудыг хаягжуулах, тэмдэг тэмдэглээтэй болгох	Хандгайт уурхай, кемп	ш	10	Үйл ажиллагааны зардал		Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Хог хаягдлын тухай хууль, MNS 5850:2008
2		Хог хаягдлыг кодчилсон жагсаалтын дагуу тухай бүрд нь бүртгэж мэдээллийн сан үүсгэх	Төслийн талбай	-	-	-	-	Хуваарийн дагуу	Хог хаягдлын тухай хууль, БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаал
3		Ангилсан ахуйн энгийн хог хаягдлыг гэрээт компанид нийлүүлж төвлөрсөн цэгт хаях	Уурхайн кемп	Тн	20	-	1.000.0	Жил бүр	
4		Ахуйгаас гарах хуванцар хаягдлыг ангилан ялгаж дахин ашиглах гэрээт компанид нийлүүлэх	Төслийн талбай	Кг	40	Үйл ажиллагааны зардал		Жилд 1 удаа	
5		Аюултай хог хаягдлыг “аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах журмын дагуу хэрэгжилтийг хангаж ажилах	Төслийн талбай	Тоо	8000			Жилд 2 удаа	Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин

6	Их цэвэрлэгээний хуваарь боловсруулан төслийн талбайн хог хаягдлыг тогтмол цэвэрлүүлэх, гарсан хог хаягдлыг бүртгэн мэдээллийн санд оруулах	Төслийн талбай	-	-		ҮАЗ	Жилд 1 удаа	боловсруулах, устгах болон бүртгэх, тайлагнах журам
7	Хаягдал аккумуляторыг зориулалтын байранд түр хадгалах, шатаах устгах эрх бүхий компанид нийлүүлэх	Хандгайт уурхай	ш	10	-	1.000.0		
	Нийт					2.000.0		

АРВАН ХОЁР. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хамрах хүрээ	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/	Баримтлах стандарт аргачлал
Агаарын чанар								
1	Бохирдолт SO ₂ NO ₂	- Засварын талбай - ХБҮ - Баянгол хотхон	Хандгайт уурхай	5,9 сар	2 удаа	50.0	400.0	MNS 4585: 2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
2	Тоосжилт PM ₁₀ PM _{2.5}	- ХБҮ - Тээврийн зам - Карьер						Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS0017-2-5-11:1988
Хөрсний чанар								

3	Хөрсний бактерлоги, эрүүл ахуй	- Баянгол хотхон бохир цооног - Уурхайн хэсгийн нүхэн жорлон	Хандгайт уурхай Баянгол хотхон	5,9 сар	2 удаа	50.0	500.0	MNS5850:2008 хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт
4	Агро хими, Ялзмагт шинж чанар	- Хөрсний овоолго - Эдэлбэр газар						MNS5916.2008 Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт хадгалалт
5	Хөрсөн дэхь нефтийн бүтээгдэхүүн	- Засварын талбай						
Усан орчин								
6	Усны ерөнхий хими бактерлогийн	- Булгийн гол 2 цэгт	Нөлөөллийн бүс дэхь Булгийн гол, Баянгол хотхоны гүний худаг Баянгол уурхайн цэвэрлэх байгууламж	5,9 сар	2 удаа	50.0	200.0	MNS4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS0900:2005 Ундны усны стандарт Усны чанар дээж авах хадгалах хамгаалах арга MNS4867
7		- Унд ахуйн худаг 1 цэгт						
8	Ахуйн хаягдал усны ерөнхий хими бактерлогийн шинжилгээ	- БУЦБ				50.0	100.0	
	Нийт	12		2	2		1.200.0	

**АРВАН ГУРАВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан
1	Иргэдэд усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүсийн журмын талаар мэдээлэл өгөх зорилгоор дэлгэрэнгүй мэдээллийн самбарыг Орон нутгийн харьяалагдах төр захиргааны байгууллагатай хамтран Ерөө гол дагуу амрагч жуулчидын буудаллах газарт жишиг самбар байршуулах ажлыг зохион байгуулах	1.000.0	2025 он 7-8 сар	Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал БОХ-н инженер Төрийн захиргааны байгууллага
2	Уурхайн бүс дэхь Ховор ургамлын судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	5.000.0	2025 он 6,7,8-р сар	Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал БОХ-н дарга
3	Ус ашиглах гэрээ дүгнэлт зөвшөөрлийг холбогдох байгууллагуудаар гаргуулж усны нөөц ашигласны төлбөр хураамжийг орон нутгийн төсөвд төвлөрүүлэх	ҮАЗ	2025 он 04 сар	Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал БОХ-н инженер Төрийн захиргааны байгууллага
4	Байгаль орчны ажилд нэн шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах /гар GPS, богино долгионы станц, амьтны хөдөлгөөн мэдэрч зураг дарах камер/	1.500.0	Төлөвлөгөөт онд	Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал
5	Баянгол хотхоны бохир усны шугам хоолойг тоолууржуулах	1.000.0	Төлөвлөгөөт онд	
6	Уурхайн нөлөөллийн бүсэд амьдардаг зэрлэг амьтад ундны усны хомсдолоос сэргийлэх, хүрээлэн буй орчин агаарын хуурайшилт хөрсний үржил шимийг нэмэгдүүлэх чухал ач холбогдолтой тул хөв цөөрөм байгуулах	5.000.0		Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал БОХ-н дарга БОХ-н инженер
	Нийт	13.500.0		

**АРВАН ДӨРӨВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ
НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧ, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ,
ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ**

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв /сая.төг/	Хугацааны тов	Хариуцсан албан тушаалтан	Зохион байгуулах газар
1	ОХШХ-ийн шинжилгээний дүнг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах, шинжилгээ дээж авхад татан оролцуулах, хамтарч ажиллах	ҮАЗ	Хавар, намар	БОХ-н дарга, БО-ы инженер	Сэлэнгэ аймаг Ерөө сум
2	Тухайн жилийн БОМТ-ны хэрэгжилтийг хэрхэн гүйцэтгэсэн түүний үр дүнг төрийн захиргааны байгууллагын ажлын хэсэгт тайлагнах		Жилийн эцэс	Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал БО-ны инженер	Сэлэнгэ аймаг
3	БИНХ болон Ерөө сумын иргэдийн социал группд Хандгайт уурхайн үйл ажиллагаа, БО-ны нөхөн сэргээлтийн талаар видео хэлбэрээр танилцуулах		Хагас жил	Хандгайт уурхайн гүйцэтгэх захирал БОХ-н дарга	Ерөө сум 2-р баг

**АРВАН ТАВ. ХАНДГАЙТ УУРХАЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ЗАРЦУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨСӨВ ЗАДАРГАА**

Д.Д	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Төлөвлөсөн ажлын тоо хэмжээ	Зардал мян/төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хандгайт уурхайн төслийн талбай	22	12.200.0
2	Нөхөн сэргээлт		2	75.000.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалал		1	10.000.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох		-	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах		-	-
6	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө		7	12.000.0
7	Хог хаягдлын менежмент		7	2.000.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр		8	1.200.0
9	Удирдлага зохион байгуулалт		6	13.500.0
10	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах		3	-
	Нийт		56	125.900.0

АРВАН ТАВ. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжиж ажиллах үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний төсөл

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум” мод үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжих төслийн хүрээнд зориудаар ойжуулах, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих замаар доройтсон ойг нөхөн сэргээх, үр, суулгацын нөөц бүрдүүлэх, Газар тариалангийн бүсэд салхины нөлөөгөөр үүсэх элэгдэл, эвдрэл тоосжилтыг бууруулах зорилгоор хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах, хүний нөөц-ажиллах боловсон хүчин бэлтгэх, мод үржүүлгийн талбайн өргөтгөл, үр нөөцийг тарилтад бэлтгэх ажлыг тус тус эхлүүлээд байна.

Дээрх хөдөлгөөнийг дэмжиж оролцохдоо Ерөө суманд тогтвортой үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа 8-10 орчим мод үржүүлгийн газрын судалгааг хийгээд байна. 2024 онд “Ногоон модон гүүр” ХХК-тай гэрээ байгуулан хамтарч ажилласан.

Эдгээр аж ахуйн нэгжийн мэргэжилтнүүдийн ажлын арга туршлага, чадавхи, нөөц бололцоо, арга технологи дээр үндэслэж энэхүү хөдөлгөөнийг чанартай, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй нүдэнд ил харагдах бодитой үр дүнтэй болгож дэлхий нийтийн өмнө тулгараад буй уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлыг шийдвэрлэхэд үнэтэй хувь нэмэр болно гэж үзэж байна.

2025 онд тэр бум мод үндэсний хөдөлгөөний таригдах модны хэмжээг хүснэгт хэлбэрээр оруулав.

2025 ОНД "ТЭР БУМ МОД"-НЫ ХҮРЭЭНД ХИЙГДЭХ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Инфинити спэйс"ХХК Хандгайт уурхай

Д.Д	Таригдах модны төрөл	Тоо хэмжээ /мян.ш/	Байршил	Зориулалт	Тайлбар
1	Бургас, улиас, агч	2470	Ерөө сум Энхтал	Ойн санг нэмэгдүүлэх	1 га-д ноогдох модны тоо хэмжээ стандарт баримтлан тариалах
2	Бургас, жимсний мод бут	16000	Булгийн гол	Голын хамгаалалтын бүс	
3	Нарс	1000	Тодорхойгүй	Ойжуулалт	
	Нийт	19470/мян.ш/			